

Historyczna analogia jako *quasi-originalizm*. Uwagi na tle sprawy Bruen oraz „postbruenowskiego” orzecznictwa w zakresie konstytucyjności art. 18 U.S.C. 922(g)(3)

Historical Analogy as Quasi-Originalism. Remarks in the Context of Bruen Case and „Post-Bruen” Judicial Decisions Regarding the Constitutionality of 18 U.S.C. 922(g)(3)

This article raises the issue of the impact of Bruen – a judgment which, within the framework of broadly understood originalism, creates a new method of interpretation based on historical analogy – on the example of how the constitutionality of 18 U.S.C. 922(g)(3) has been assessed in cases, in which Second Amendment restrictions extend to illegal users, i.e. United States v. Harrison, United States v. Conelly, and United States v. Daniels. The Bruen ruling itself is controversial, for instance due to the alleged challenges in applying this precedent by lower courts. The interpretation of the Constitution by the federal Supreme Court – an institution currently identified with the republican approach or even reduced to the role of a political emanation of Donald Trump’s presidency – will remain the subject of not only a strictly legal, but also a political/attitudinal evaluation made by lower-level courts in casu. This may result in transformation of the common law system itself, as a precedent “using” the concept of originalism or living constitution will cease to be a binding guide in a process of law application, and instead becomes a substitute instrument for the legislative power in order to enact specific policy. Therefore, the abovementioned risks require ongoing analysis of how Bruen influences selected issues regarding the constitutionality of 18 U.S.C. 922

1 | Wprowadzenie

W ostatnim czasie uwagę opinii publicznej (również poza USA) przykuwają spory kompetencyjne między władzą federalną a władzami stanowymi dotyczące LGBTQ, gender, aborcji, praw i obowiązków rodziców, czy ograniczeń prawa do posiadania i noszenia broni^[1]. Mocno akcentowany w powyższych kontekstach pozostaje problem metod interpretacji Konstytucji USA przez pryzmat oryginalizmu. W literaturze przedmiotu coraz częściej ów rodzaj wykładni określany jest jako niejurydyczny, polityczny czy ideologiczny instrument oddziaływania polegającego na utrwalaniu przez władzę sądowniczą konserwatywnego światopoglądu. Wydane w ostatnim czasie orzeczenia federalnego Sądu Najwyższego w sprawach *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization*, *Kennedy v. Bremerton School District* i *New York State Rifle & Pistol Ass'n v. Bruen* stanowią przedmiot licznych analiz, w tym w przedmiocie implikowanych nimi wymogów interpretacyjnych

¹ W literaturze zwraca się uwagę na zmiany społeczne, które mogą wymagać reakcji władzy publicznej, jak np. wyrażania przez lokalne okręgi szkolne zgody na noszenie przez nauczycieli broni na terenie placówek edukacyjnych, zasadność stosowania na dużą skalę kar pozbawienia wolności, co obciąża jednostki lokalne czy używanie przez lokalitety bezzałogowych dronów, co z kolei może naruszać prawo do prywatności. Zob. Fred O. Smith, Jr., „Local Sovereign Immunity” *Columbia Law Review*, nr 409 (2016): 420. W ostatnim czasie żywa dyskusja obejmuje projekt nowych regulacji dotyczących tzw. Tytułu IX, czyli Ustawy o przeciwdziałaniu dyskryminacji płci i wynikającej ze ślepoty z 1972 r. (20 U.S.C. §§ 1681-1688). Obowiązujący akt prawny nie definiuje pojęcia płci, w związku z czym, w wyniku realizacji postulatów administracji Joe Bidena do społecznych konsultacji został przekazany projekt zmian ustawodawczych obejmujących m.in. doprecyzowanie pojęcia płci jako obejmującego orientację seksualną, tożsamość płciową i cechy płciowe. Projekt ów obliuguje również szkoły do przeciwdziałania dyskryminacji płciowej, nawet w przypadku zdarzeń mających miejsce poza terenem danej placówki i wyposaża je w odpowiednie procedury do przeprowadzenia dochodzeń w tym przedmiocie. Ostatnia z wymienionych kwestii rodzi obawy o potencjalny konflikt w przypadkach, gdy rodzice nie będą uznawali tożsamości płciowej swojego dziecka, a szkoła zainicjuje postępowanie antydyskryminacyjne. Nie będzie stanowić abstrakcyjnej hipotezy stwierdzenie, że jeśli projekt zostanie uchwalony, i dojdzie do sporów sądowych między szkołami a rodzicami, kwestia ta trafi do federalnego Sądu Najwyższego. W kontekście oryginalizmu należy jednak zwrócić uwagę na to, że amerykańska Konstytucja ani nie zawiera przepisów wprost zabraniających dyskryminacji ze względu na płeć, ani nie reguluje problematyki władzy rodzicielskiej.

i tego, czy należy identyfikować je z wykładnią historyczno-tekstualną^[2]. Pozostawiając na marginesie kwestie teoretyczne, w niniejszym artykule warto podkreślić pragmatyczne konsekwencje i sposób rezonowania *Bruen* w orzecznictwie niższych sądów federalnych. O ile *Dobbs* i *Kennedy* dotyczą kwestii „światopoglądowych”, tj. prawa do aborcji i wolności religijnej, o tyle *Bruen* odnosi się do wyjątkowego dla amerykańskiej aksjologii konstytucyjnej prawa do posiadania i noszenia broni, aktualnie ocenianego w warunkach prawnej dywergencji. Skutki *Bruen* obejmują problem konstytucyjności *Gun Control Act*, w tym tych przepisów, które wprowadzają restrykcje wobec osób zażywających niedozwolone substancje, co *per se* stanowi przedmiot dyskusji nad liberalizacją prawa. W rezultacie na ocenę konstytucyjności art. 18 U.S.C. 922(g)(3) w interpretacyjnym zderzeniu podejścia oryginalistycznego z *living constitution* może nakładać się problem modyfikacji przepisów penalizujących posiadanie narkotyków, który to proces zachodzi na szczeblu jurysdykcji stanowej.

Nie ulega wątpliwości, że oparte na oryginalizmie orzeczenia federalnego Sądu Najwyższego i ich odbiór w judykaturze niższych instancji będą determinować, czy polaryzacja prawa ulegnie pogłębieniu, czy też problem usuwalności rozbieżności zbuduje bardziej kompromisowe postawy^[3]. Z jednej bowiem strony oryginalizm może prowadzić do przywrócenia ustawodawczej jurysdykcji stanów, z drugiej może tę podmiotowość poprzez historyczny tekstualizm istotnie ograniczać. Nie wolno również ignorować zagrożenia wykorzystywania przez spolaryzowaną judykaturę precedensów – wynikłych z przyjęcia różnych metod wykładni

² Przez wybitnych dogmatyków oryginalizmu, R.E. Baretta i L.B. Soluma orzeczenia te wpisują się w konserwatywny konstytucyjny pluralizm, który unika opierania się na zmieniających się wartościach społecznych, a zamiast tego polega na uwzględnieniu wstecznej modalności w konstytucyjnej dyskusji. Modalności te zawierają pierwotne znaczenie tekstu konstytucyjnego, praktyki historycznej, tradycji i precedensu. Randy E. Barrett, Lawrence B. Solum, „Originalism after *Dobbs*, *Bruen*, and *Kennedy*: The role of history and tradition” *Northwestern University Law Review*, nr 1 (2023): 433-494. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4338811>. W literaturze przedmiotu orzeczenie *Bruen* uznawane są za sprzeczne z koncepcją oryginalizmu, Albert W. Alschuler, „Twilight-Zone Originalism: The Peculiar Reasoning and Unfortunate Consequences of *New York State Pistol & Rifle Association v. Bruen*” *William & Mary Bill of Rights Journal*, nr 1 (2023): 1-115. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4330457>.

³ Spór może też zaostrzać się i skutkować próbami dezawuowania wytycznych *Bruen* przez sądy niższe. Brannon P. Denning, Glenn Harlan Reynolds, „Retconning *Heller*: Five Takes on *New York Rifle & Pistol Association, Inc. v. Bruen*” *William & Mary Law Review*, nr 1, (2023): 42.

konstytucji – w celu realizacji określonej polityki zamiast zwykłej procedury ustawodawczej. Stosując zatem metodę dogmatyczną, w niniejszym artykule poruszono problematykę skutków Bruen jako orzeczenia, które w ramach szeroko pojętego oryginalizmu kreuje nową metodę wykładni opartej na analogii historycznej, opierając się na przykładzie oceny konstytucyjności art. 18 U.S.C. 922(g)(c) w sprawach *United States v. Harrison*, *United States v. Conelly* oraz *United States v. Daniels*^[4].

2 | New York State Rifle & Pistol Association v. Bruen

W kontekście orzeczenia Sądu Najwyższego USA z dnia 23 czerwca 2022 r. *New York State Rifle & Pistol Association v. Bruen*^[5] warto podkreślić, że konstytucyjne prawo do posiadania i noszenia broni budzi społeczne zainteresowanie nie tylko w Stanach Zjednoczonych, ale również w innych krajach, wpisując się przy tym się w proces polaryzacji oraz politycznej dychotomii. Niemniej, w kwestiach zakazania posiadania broni osobom o zaburzeniach psychicznych, czy też podwyższenia wieku pozwalającego na jej zakup, dostrzec można zgodność między badanymi identyfikującymi się jako republikanie i demokraci^[6]. Należy też zwrócić uwagę na to, że regulacje stanowe ograniczające prawo do posiadania broni uzasadniane są upatrywaniem w powszechnym do niej dostępie przyczyny masowych strzelanin^[7]. Z tego względu, m.in. Nowy Jork uchwalił tzw. Sullivan Law, na mocy którego osoba fizyczna, która chciała nosić broń na terenie publicznym, zobowiązana była do uzyskania pozwolenia, a w ramach procedury weryfikacyjnej badano przesłankę merytoryczną, tzw. *proper clause*, wymagającą wykazania specjalnej potrzeby samoobrony, co pozwalało

⁴ To do sądów niższych instancji rozpoznających sprawy wynikające z Bruen należy aktualnie zadanie rozsądnego aplikowania historycznej analogii. Zob. Patrick J. Charles, „The Fugazi Second Amendment: Bruen’s Text, History, and Tradition Problem and How to Fix It” *Cleveland State Law Review*, nr 3 (2023): 623-718.

⁵ *New York State Rifle & Pistol Association v. Bruen*, 597 U.S. (2022).

⁶ www.pewresearch.org.

⁷ Bardzo interesujące są postulaty prezentowane w literaturze przedmiotu, iż w tym zakresie nie należy już koncentrować się na kwestii ograniczania dostępu do broni, lecz wzmocnienia przepisów obejmujących kontratyp obrony koniecznej. Cynthia Lee, „Strengthening the law of self-defence after Bruen” *New York University Law Review*, nr 6 (2023): 1905-1927.

władzom stanowym dyskrejonalnie oceniać składane wnioski. I to właśnie te regulacje Sąd Najwyższy USA uznał za niekonstytucyjne w sprawie Bruen. Sama Druga Poprawka do Konstytucji reguluje jedynie, że: „właściwie uregulowana Milicja niezbędna dla ochrony wolnego Państwa, prawo do posiadania i noszenia broni, nie mogą być naruszane”^[8]. Analizuje się ją w związku z Czternastą Poprawką: „Każdy, kto urodził się lub naturalizował w Stanach Zjednoczonych i podlega ich zwierzchnictwu, jest obywatelem Stanów Zjednoczonych i tego stanu, w którym zamieszkuje. Żaden stan nie może wydawać ani stosować ustaw, które by ograniczały prawa i wolności obywateli Stanów Zjednoczonych. Nie może też żaden stan pozbawić kogoś życia, wolności lub mienia bez prawidłowego wymiaru sprawiedliwości ani odmówić komukolwiek na swoim obszarze równej ochrony prawa”^[9]. Orzeczeniu w sprawie Bruen zarzuca się, że poprzestano w jego uzasadnieniu na analizie historyczno-tradycyjnej, eliminując stosowane dotychczas standardy *strict scrutiny* i *intermediate scrutiny*^[10]. Jest kwestią bezsporną, że Sąd Najwyższy przywrócił metodologię ukształtowaną na kanwie spraw *District of Columbia v. Heller* oraz *McDonald v. Chicago*, odwołującą się jedynie do wykładni tekstualnej i historycznej Drugiej Poprawki, podkreślając, że jej brzmienie wyraźnie „wynosi” (*elevates*) prawo do używania broni przez praworządnych i odpowiedzialnych obywateli w celach samoobrony ponad inne dobra, które mogą pozostawać z tym uprawnieniem w konflikcie. Oznacza to zatem kolejny konstytucyjny paradoks w realizacji republikańskiej wizji państwa. Otóż zgodnie z wypracowaną koncepcją *means-end scrutiny*, czyli analitycznego procesu egzaminowania celu/skutku, który ma zostać osiągnięty oraz środków jego realizacji, aktywność państwa nie może przekraczać granic uzasadnionej potrzeby^[11]. Stosowanie wszak tego testu, uwzględniając nawet, że miał on formę pośrednią (*intermediate scrutiny*), a nie rygorystyczną (*strict scrutiny*) w odniesieniu

⁸ Tłumaczenie własne. „A well regulated Militia, being necessary to the security of a free State, the right of the people to keep and bear Arms shall not be infringed”. [https://www.senate.gov/about/origins-foundations/senate-and-constitution/constitution.htm#amdt_2_\(1791\)](https://www.senate.gov/about/origins-foundations/senate-and-constitution/constitution.htm#amdt_2_(1791)). Szerzej na temat propozycji translacyjnych Drugiej Poprawki zob. Piotr Czczot, „Druga poprawka do konstytucji USA. Próba wykładni” *Białostockie Studia Prawnicze*, nr 4 (2019): 268-269.

⁹ Poprawka XIV, <http://libr.sejm.gov.pl/tekoi1/txt/konst/usa.html>.

¹⁰ Zob. Clay Calvert, Mary-Rose Papandrea, „The End of Balancing? Text, History & Tradition in First Amendment Speech Cases After Bruen” *Duke Journal of Constitutional Law & Public Policy*, 18 (2023): 60-118.

¹¹ Szerz.: Russell W. Galloway, „Means-End Scrutiny in American Constitutional Law” *Loyola of Los Angeles Law Review*, nr 2 (1988): 449-496.

do stanowych regulacji dotyczących noszenia broni, skutkowało to ograniczeniem konstytucyjnego jednostkowego prawa obywateli ze względu na bardziej generalne i abstrakcyjne interesy wspólnoty, gdyż w ogóle dopuszczano możliwość wystąpienia potencjalnego interesu władzy w zawężaniu literalnego brzmienia Konstytucji. W efekcie, wyrokiem w sprawie Bruen Sąd Najwyższy, przeobrażając wykładnię oryginalistyczną i kreując nową formę opartą na historycznej analogii, reaktywował konserwatywną linię interpretacji Drugiej Poprawki. W uzasadnieniu zaakcentowano, że w żaden sposób nie można wnioskować z treści Drugiej Poprawki, nie przemawiają też za tym argumenty historyczne, że uprawnienie do noszenia broni może być odmiennie regulowane w zależności od tego, czy ma ono miejsce na terenie prywatnym czy publicznym. W konkluzji Sąd Najwyższy USA uznał, że regulacje stanu Nowy Jork naruszają Czternastą Poprawkę poprzez pozbawianie praworządnych obywateli prawa do samoobrony wynikającego z Drugiej Poprawki.

W ocenie sędziów składających zdanie odrębne^[12], dla zwolenników teorii ewoluującej konstytucji wartością, której należy nadać priorytet poprzez zawężanie wykładni Drugiej Poprawki, jest ochrona społeczności przed masowymi strzelaninami. Sędzia Stephen Breyer, autor *votum separatum*, wskazywał, że liczba zgonów wynikłych z masowych strzelanin przekracza liczbę zgonów dzieci i dorosłych spowodowanych wypadkami samochodowymi. W jego ocenie sądy, interpretując Drugą Poprawkę muszą rozważyć okoliczności, które implikują konieczność ograniczenia prawa do posiadania i noszenia broni, w tym wziąć pod uwagę wszystkie czynniki historyczne, które za restrykcjami przemawiają. Ponadto, za istotne uznał on, że pewne zjawiska, jak agresja domowa czy protesty społeczne, wzajemnie potęgują się w przypadku dostępu do broni. Efekt owego wzmocnienia można również zauważyć w trakcie interakcji z funkcjonariuszami policji. Co ciekawe, sędzia Breyer podnosi argumenty, które przypominają wspomnianą wyżej ideę „laboratoriów demokracji”, a mianowicie, iż to legislatury stanowe muszą uwzględnić całokształt okoliczności, fakty, statystyki, przewidywania, opinie eksperckie, istotne wartości i na tej podstawie regulować w określony sposób prawo do noszenia broni. W tym względzie sądy interpretujące Drugą Poprawkę zobowiązane są do powściągliwych ocen, bowiem przeciwdziałanie szkodliwym zjawiskom stanowi kompetencję

¹² Stephen Breyer, do którego przyłączyli się Sonia Sotomayor i Elena Kagan.

władzy stanowej wykonywaną w demokratycznym procesie^[13]. Z tym argumentem polemizował autor *concurring opinion*, sędzia Samuel Alito (który sam siebie charakteryzuje jako pragmatycznego oryginalistę), formułując pytania retoryczne dotyczące związku przyczynowo-skutkowego między ograniczeniem prawa do posiadania i noszenia broni a zmniejszeniem się liczby strzelanin^[14]. Przytaczając historyczne okoliczności sędzia Alito zaakcentował, że w 1791 r., gdy wprowadzano w życie Drugą Poprawkę, nie istniała zorganizowana struktura policji, a obywatele mieszkający często na rozproszonych farmach musieli samodzielnie bronić się przed zagrożeniem. O ile dla sędziów postulujących potrzebę interpretacji Konstytucji przez pryzmat rozwoju społeczeństw i zachodzących zmian powyższa okoliczność determinuje właśnie konieczność ograniczania prawa do noszenia broni w miejscach publicznych, o tyle dla praktycznego oryginalisty historyczne uwarunkowanie uzasadnia *per se* niekonstytucyjność przepisów stanowych redukujących zakres uprawnień ujętych w Drugiej Poprawce: „Dzisiaj, niestety, wielu Amerykanów ma wystarczające powody, by obawiać się, że staną się ofiarami, jeśli będą niezdolni do tego, by się bronić. Dziś też, nie mniej niż w 1791 r. Druga Poprawka takie prawo im gwarantuje”^[15].

Z kolei sędzia Brett Kavanaugh, który wywodzi swoje argumenty wprost z idei oryginalizmu, w krótkiej *concurring opinion* odwołał się do materii dualistycznego modelu regulowania prawa do posiadania i noszenia broni w przepisach stanowych. Podniósł on, iż interpretacja Drugiej Poprawki nie oznacza, że władze stanowe nie mogą w ogóle nakładać pewnych restrykcji, przywołując w tym zakresie analizy sędziów Scalii i Alito w sprawach *Heller* i *McDonald*. W ocenie sędziego Kavanaugh niekonstytucyjnym pozostaje jednak kreowanie przesłanek o materialno-dyskrecjonalnym charakterze, czyli tzw. klauzuli fakultatywnych *may-issue* (może wydać)^[16]. W przeciwieństwie do nich, zgodne z amerykańskim *Bill of Rights* pozostaną reżimy obligatoryjne *shall-issue* (musi wydać), zawierające obostrzenia

¹³ O znaczeniu *Bruen* jako orzeczeniu, które może osłabić proces demokratyczny proces decyzyjny piszą Joseph Blocher, Reva B. Siegel, „Race and Guns, Courts and Democracy” *Harvard Law Review Forum*, 135 (2022): 449-462.

¹⁴ Samuel Alito, *concurring opinion*, 2. https://www.supremecourt.gov/opinions/21pdf/20-843_7j80.pdf.

¹⁵ *Ibidem*, 9.

¹⁶ Analizy *Bruen* prowadzą też do pytania o to, czy zostanie utrzymana zgodność Sądu Najwyższego co do tego, iż przesłanki obligatoryjne są konstytucyjne. Zob. Adam M. Samaha, „Is *Bruen* Constitutional? On the Methodology that Saved Most Gun Licensing” *New York University Law Review* 98 (2023): 1928-1949.

wyłącznie natury obiektywno-formalnej, jak np. pobranie odcisków palców, przedłożenie zaświadczenia o pozytywnym wyniku badania psychologicznego, odbycie szkolenia – obowiązujące w 43 stanach^[17].

Sędzia Amy Barrett wskazała natomiast, że w przedmiotowej sprawie nie trzeba rozstrzygać problemu oceny wpływu poratyfikacyjnej praktyki na oryginalne brzmienie Konstytucji, podkreślając, iż trzy podstawowe nurty, a mianowicie likwidacyjny (Madisonowska idea ewoluującej Konstytucji dopuszczająca uchYLENIE przepisu w drodze wyparcia przez nową praktykę, tzw. *liquidation*), tradycja i precedens mogą pozostawać w konflikcie w aspekcie historycznej wykładni prawa. Z tego względu należy pominąć dyskusję w odniesieniu do tego, czy dominujące w analizie winne być okoliczności obowiązujące w roku 1868 r., gdy przyjmowano Czternastą Poprawkę, czy w dacie uchwalenia Drugiej Poprawki, gdyż w żadnym z tych okresów nie uwidoczniły się historyczne argumenty przemawiające za konstytucyjnością nowojorskich przepisów.

W kontekście powyższego trzeba zaakcentować, że obszarem wrażliwym na różnorodność interpretacyjną, a co za tym idzie potencjalną aprioryczność i podporządkowanie wykładni realizacji określonych postulatów, pozostaje chronologia zmian ustrojowych i nadawanie w pewnych przypadkach prymatu pierwszym dziesięciu poprawkom do Konstytucji USA, czyli tzw. Bill of Rights. Odzwierciedla to właśnie argumentacja zaprezentowana przez sędzię Barrett, która przywołała orzeczenie Sądu Najwyższego z 2020 r. w sprawie *Espinoza v. Montana Dept. Of Revenue*^[18], konstatując, że jeśli punktem odniesienia jest rok 1791, to argumenty

¹⁷ Judge Kavanaugh, concurring opinion, 2. https://www.supremecourt.gov/opinions/21pdf/20-843_7j80.pdf.

¹⁸ Ów kierunek nadali w cytowanym przez sędzię Barrett orzeczeniu *Espinoza* sędziowie Roberts, Thomas, Alito, Gorsuch i Kavanaugh, a zdania odrębne złożyli sędziowie Ginsburg, Kagan, Breyer i Sotomayor. Niezależnie od samego *petitum* tegoż orzeczenia, stan faktyczny, którego ono dotyczy doskonale obrazuje pogłębianie się polaryzacji, również w kontekście rozdziału państwa i kościoła oraz skalę trudności w poszukiwaniu prawnego kompromisu w sferze światopoglądowego dysonansu. W tym bowiem przypadku ustawodawca Montany uchwalił zwolnienia podatkowe od darowizn dla organizacji przyznających stypendia na pokrycie czesnego w prywatnych szkołach. Ze względu jednak na przepisy konstytucji stanowej, która zakazuje władzy publicznej udzielania wsparcia jakimkolwiek placówkom edukacyjnym kontrolowanym w całości lub częściowo przez kościół, wyznanie lub inną instytucję o religijnym charakterze, przyjęto zapis uniemożliwiający rodzinom wykorzystanie takiego stypendium na uiszczenie czesnego w tzw. szkołach wyznaniowych. Sąd Najwyższy USA orzekł o jego niezgodności tych z federalną *Free Exercise Clause* i, wdrażając test *strict scrutiny*, stwierdził,

Nowego Jorku, które mają przemawiać za konstytucyjnością Sullivan Law, a które dotyczą okresu tzw. Rekonstrukcji, są nie tylko niewystarczające, ale przede wszystkim niezasadne z uwagi na chronologiczny aspekt interpretacji Drugiej Poprawki. Oceniając zatem konstytucyjność ograniczeń prawa do posiadania i noszenia broni nie można wyrażać „beztroskiego zaufania do historycznej praktyki połowy i końca XIX wieku w ustalaniu pierwotnego brzmienia *Bill of Rights*”, lecz należy zachować ostrożność, by nie nadać praktyce okresu po uchwaleniu pierwszych dziesięciu Poprawek nieadekwatnej dla wykładni Konstytucji wagi. W rezultacie, literalno-historyczna wykładania Drugiej Poprawki staje się instrumentem petryfikacji konserwatywnego zapatrywania na kwestię posiadania i noszenia broni, co jest o tyle istotne, iż nawet w krajach, w których owo prawo nie ma rangi konstytucyjnej, a w mentalności wspólnoty jego znaczenie nie jest fundamentalne, toczący się w USA spór stanowi jedną z materii, wokół której ogniskuje się problem polaryzacji. W tym przypadku polaryzacja ta obejmuje intensywne ruchy społeczne przeciwników i zwolenników zaostrzania dostępu do broni, co wpływa na kwestie prawotwórcze. Pojawiają się zatem dalsze pytania o rolę tzw. „demoprudencji” (*demosprudence*) w rozstrzyganiu spornych kwestii prawnych^[19].

3 | Wpływ Bruen na orzecznictwo w zakresie konstytucyjności normy 18 U.S.C. 922(g)(3)

Odnosząc się do orzecznictwa sądów federalnych determinowanych zmianą metodologii wykładni przyjętej w Bruen, warto przywołać analizy Jake’a Charlesa obejmujące wpływ Bruen na rozstrzygnięcia sądów niższych. W wyniku tych badań wywiedziono, że orzeczenie Bruen zaciemnia motywy i proces rozstrzygania spraw oraz skutkuje brakiem jednolitej

że argumenty stanu Montana, iż wprowadzone rozwiązanie promuje wolność religijną są chybione i w istocie naruszają Pierwszą Poprawkę. *Espinoza et. al. V. Montana Department of Revenue et. al.* 591 U.S. (2020). Zob też: Franciszek Longchamps de Brier, „Religious Freedom and Legal Education” *Forum Prawnicze*, nr 6 (2021): 22. [https://doi.org/10.32082/fp.6\(68\).2021.999](https://doi.org/10.32082/fp.6(68).2021.999).

¹⁹ Na ten temat szerzej: Danny Li, „Antisubordinating the Second Amendment” *Yale Law Journal*, nr 6 (2023): 1865-1868.

linii orzeczniczej, a nawet nieusuwalnymi rozbieżnościami^[20]. Jak wynika z danych opracowanych przez Jacoba D. Charlesa, w okresie od 23 czerwca 2022 r. do 22 czerwca 2023 r. w sprawach karnych o różnym spektrum oddziaływania zawartego w Drugiej Poprawce prawa do noszenia broni na 253 postępowania tylko w 10 orzeczono o niekonstytucyjności przepisów^[21]. Z kolei Eric Ruben, Rosanne Smart i Al Rowhani-Rahbar wskazują, że skuteczność skarg składanych w postępowaniach cywilnych i karnych w wyniku Bruen wynosi 21%^[22].

Co istotne, wpływ rozstrzygnięcia Bruen na postępowania w sądach niższych instancji wciąż pozostaje kwestią otwartą i – przez to – „powracającą” do federalnego Sądu Najwyższego, jak w przypadku sprawy U.S. v. Rahimi, w której w dniu 21 czerwca 2024 r. uznano art. 18 U.S.C. 922(g) (8), zakazujący posiadania broni osobom skazanym lub wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w związku ze stosowaniem przemocy domowej, za zgodny z Konstytucją federalną^[23]; podobnie w przypadku niżej omówionej sprawy U.S. v. Daniels.

W celu zaakcentowania wątpliwości i dylematów, które wynikają z oryginalistycznej wykładni, w kontekście roli odgrywanej obecnie przez Bruen, należy uwypuklić problem konstytucyjności art. 18 U.S.C. 922(g) (3), zakazującego posiadania broni przez osoby, które bezprawnie zażywają lub są uzależnione od jakichkolwiek tzw. substancji niedozwolonych. Jest to bowiem również kwestia, która obecnie dzieli społeczeństwo wzdłuż klasycznej osi prawica-lewica w ocenie istnienia lub braku potrzeby liberalizacji przepisów dotyczących ich posiadania. Co równie ważne w bieżącej debacie społeczno-politycznej owa norma prawna jest przywoływana w kontekście ostatniego z trzech zarzutów postawionych w dniu 14 września 2023 r. Robertowi Hunterowi Bidenowi w stanie Delaware. Zarzut ten obejmuje popełnienie przestępstwa z art. 18 U.S.C. 922(g) (3), polegającego na tym, że oskarżony w okresie między 12 a 23 października 2018 r., wiedząc, iż zażywa i jest uzależniony od narkotyków, świadomie posiadał broń

²⁰ Jacob D. Charles, „The Dead Hand of a Silent Past: Bruen, Gun Rights, and the Shackles of History” *Duke Law Journal*, nr 67 (2023): 122-123.

²¹ Ibidem, 125.

²² Eric Ruben, Rosanna Smart, Ali Rowhani-Rahbar, „One Year Post- Bruen: An Empirical Assessment” *Virginia Law Review Online*, nr 20 (2024): 28.

²³ U.S. v. Rahimi 61 F.4th 443, 461 (5th Cir. 2023), 22-915 United States v. Rahimi (06/21/2024).

(*knowingly posses a firearm*)^[24]. W dniu 11 grudnia 2023 r. obrońcy Huntera Bidena złożyli wniosek o oddalenie tego zarzutu z uwagi na niekonstytucyjność art. 18 U.S.C. 922(g)(3). W dniu 11 czerwca 2024 r. ława przysięgłych uznała Huntera Bidena winnym popełnienia wszystkich zarzucanych mu czynów. Posiedzenie w przedmiocie orzeczenia kary (*sentencing hearing*), które pierwotnie zaplanowano na 13 listopada 2024 r., zostało przeniesione na termin 12 grudnia 2024 r. Z uwagi na ułaskawienie Huntera Bidena, Sąd Okręgowy dla Dystryktu Delaware wydał w dniu 3 grudnia 2024 r. postanowienie o umorzeniu postępowania, pozostawiając kwestię zarzutu dotyczącego niekonstytucyjności art. 18 U.S.C. 922(g)(3) nierozstrzygniętą.

Zanim zaprezentowane zostaną trzy” posbruenowskie” orzeczenia, warto zwrócić uwagę na sprawę U.S. v. Morales-Lopez^[25], rozstrzygniętą przez federalny Sąd Okręgowy dla Dystryktu Utah w dniu 30 czerwca 2022 r., jednakże bez odniesień do metodologii wykładniczej narzuconej przez Bruen z uwagi na badanie w tymże postępowaniu konstytucyjności 18 U.S.C. 922(g)(3) pod kątem Piątej Poprawki. Oskarżony m.in. na podstawie wyżej wymienionego przepisu Jonathan Morales-Lopez, który z inną osobą dokonał kradzieży broni, a następnie w trakcie zatrzymania i przeszukania jego pojazdu zabezpieczono metamfetaminę, po uznaniu go winnym przez ławę przysięgłych, złożył środek odwoławczy – wniosek o uniewinnienie i oddalenie zarzutu. Sąd uwzględnił wniosek o oddalenie zarzutu, uznając za słuszną argumentację zawartą w jego uzasadnieniu, a mianowicie, że przestępstwo unormowane przez 18 U.S.C. 922(g)(3) nie jest jednoznacznie określone – norma prawa jest niejasna (*vague*) i jako taka narusza zasadę *due process of law*. Według sądu niejasność przepisu powoduje, że obywatele pozbawieni są informacji, jakie zachowanie jest zabronione, wskutek czego dochodzi do przeniesienia z władzy ustawodawczej na wymiar sprawiedliwości decyzji o tym, co jest przestępstwem. W szczególności, niejasność wynika z braku możliwości definiowania podmiotu przestępstwa określonego w przepisie jako „zażywający” (*user*), w tym nieostrości co do wymaganej czasowego odstępu między zażyciem substancji a noszeniem broni, która to kwestia została przez przysięgłych na rozprawie głównej poruszona w formie pytania, po jakim czasie nie

²⁴ Akt oskarżenia wniesiony do federalnego Sądu Okręgowego dla Dystryktu Delaware (23-00061-MN). Akta sądowe dostępne na Stronie Internetowej: United States v. Biden, 1:23-cr-00061 – CourtListener.com. H. Biden wniósł o jego oddalenie jako niekonstytucyjnego, uprzednio zawierając ugodę z prokuraturą w ramach dobrowolnego poddania się karze za inne czyny.

²⁵ U.S. v. Jonathan Morales-Lopez, 2:20-cr-00027-JNP (D. Utah 2021).

będzie już spełniona ukształtowana precedensami przesłanka zażywania „w sposób regularny i bieżący” (*regular and ongoing basis*). Sąd zaakcentował, że rozważania nie przyniosły precyzyjnej odpowiedzi, co w rezultacie oznacza, że niejasność normy prowadzi do naruszenia zasady trójpodziału władzy.

Aktualnie, problem zgodności art. 18 U.S.C. 922(g)(3) z Piątą Poprawką został zmarginalizowany i zdominowany zagadnieniem wytycznych płynących z Bruen w kontekście Drugiej Poprawki.

W tym aspekcie jedną z głośniejszych spraw – rozstrzyganych w 2023 r. – stanowiła U.S. v. Harrison. Sąd Okręgowy Western District of Oklahoma w dniu 3 lutego 2023 r. uwzględnił wniosek oskarżonego Jareda Harrisona o oddalenie zarzutów. W opisywanej sprawie Jared Harrison został zatrzymany do kontroli drogowej po tym, jak popełnił wykroczenie polegające na niezatrzymaniu pojazdu na czerwonym świetle. W trakcie czynności policyjanci znaleźli w samochodzie Harrisona woreczki z zakazanymi substancjami, w tym z marihuaną, oraz załadowany rewolwer. Pierwsze zarzuty postawione oskarżonemu obejmowały wykroczenie drogowe i posiadanie niedozwolonych substancji. Następnie federalna wielka ława oskarżyła go na podstawie art. 18 U.S.C. 922(g)(3). Oskarżony w złożonym wniosku wywodził, że ów przepis narusza zasadę *due process of law* oraz konstytucyjne prawo do posiadania broni zawarte w Drugiej Poprawce. We wstępie do uzasadnienia postanowienia o oddaleniu zarzutów sąd wskazał, że rozstrzygany wniosek jest jednym z wielu, które składane są w sądach okręgowych w całym kraju w związku z orzeczeniem Bruen, a z którego – w ocenie sędziego referenta – wynika, że „racjonalizacja na zasadzie cel uświęca środki powinna być rozumiana jako antyteza praworządności. Bruen nie pozostawia wątpliwości, że dla takiej racjonalizacji nie ma miejsca w jurysprudencji dotyczącej Drugiej Poprawki”^[26]. Dokonując wykładni, sąd uznał, iż żaden z argumentów natury historycznej nie pozwala na ograniczenie prawa do posiadania broni w okolicznościach badanego stanu faktycznego, gdyż przepisy kolonialne i terytorialne uchwalane w XVIII i XIX wieku, na które powoływał się federalny ustawodawca, ograniczając dostęp do broni, nie znajdują zastosowania w odniesieniu do sytuacji oskarżonego i tym samym art. 18 U.S.C. 922(g)(3) narusza jego konstytucyjne prawo wynikające z Drugiej Poprawki.

W dniu 4 lipca 2023 r. z kolei w sprawie U.S. v. Conelly Sąd Okręgowy dla Zachodniego Dystryktu stanu Teksas, Wydział dla El Paso we wznowionym

²⁶ United States v. Jared Harrison, No. CR-22-00328-PRW (W.D. Okla. 2023).

postępowaniu oddalił zarzuty wobec Paoli Conelly, która wraz z mężem została zatrzymana w związku z awanturą sąsiedzką i posiadaniem broni^[27]. W trakcie przesłuchania Conelly przyznała się do regularnego zażywania marihuany z powodu problemów ze snem i lękiem, w związku z czym oskarżono ją m.in. o przestępstwo z art. 18 U.S.C. 922(g)(3). Stosując wykładnię z Bruen, sąd rozpoznający wniosek o oddalenie zarzutów odniósł się do historycznych regulacji, uznając, że ich *ratio legis* jest zbyt odległe od stanu faktycznego obejmującego zachowanie Paoli Conelly. W tym przypadku również dostrzeżono, że przepisy kolonialne uchwalone w Wirginii, na które powołuje się władza federalna, dotyczyły restrykcji wyłącznie wobec osób odurzonych (*actively intoxicated*), z kolei nowojorskie przepisy z 1771 r. obejmowały dodatkową przesłankę czasową, bowiem obowiązywały wyłącznie przez kilka dni w roku w okresie noworocznym, a zatem żadna z powyższych regulacji nie spełnia wymogu Bruen, który pozwoliłby na zastosowanie analogii i uznanie konstytucyjności art. 18 U.S.C. 922(g)(3). Co ważne, w tym przypadku sąd podkreślił, że dokonując wykładni, winno się mieć na uwadze wyłącznie regulacje poprzedzające 1791 r., gdy wprowadzano Bill of Rights, a nie te, które pochodziły z okresu rekonstrukcji, bezpośrednia bowiem ochrona obywateli przed władzą federalną wynika z Drugiej Poprawki^[28]. Z ostrożności sąd jednak zauważył, że także regulacje z XIX wieku, które miałyby uzasadniać ograniczenie prawa do posiadania i noszenia broni, w przedmiotowej sprawie nie stanowią adekwatnej analogii. Innym aspektem badanym w sprawie Conelly była argumentacja władzy federalnej, że osoby regularnie zażywające środki odurzające należy zaliczyć do kategorii osób potencjalnie niebezpiecznych, wobec których stosowano w ujęciu historycznym ograniczenia w posiadaniu broni. W tym przypadku sąd zacytował fragment uzasadnienia z wyżej zaprezentowanego orzeczenia w sprawie Jareda Harrisona, ustalając, że trudno jest wykazać, by Paola Connelly mogła zostać uznana za niebezpieczną poprzez fakt zażywania marihuany, co – w celach rekreacyjnych – zalegalizowało ponad 20 stanów. W ocenie sądu oskarżona nie może też apriorycznie zostać uznana za osobę „nieprzyzwoitą” (*unvirtuous*), wskazując na wywód Williama Blackstone’a w Komentarzach, w którym spożywaniem alkoholu

²⁷ United States v. Paola Connelly, No. EP-22-CR-229(2)-KC (W.D. Tex. 2023).

²⁸ Może to jednak prowadzić do absurdałnego wniosku, że przy takim podejściu Czternasta Poprawka będzie sprzeczna z Drugą Poprawką. Szerz. zob. Mark W. Smith, „Not All History Is Created Equal”: In the Post-Bruen World, the Critical Period for Historical Analogues Is when the Second Amendment Was Ratified in 1791, and not 1868” 1 October 2022. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4248297>.

w miejscach prywatnych wyłączono z penalizującej jurysdykcji sądów, w czym sąd dostrzegł uzasadnione podobieństwo do stanu faktycznego *in casu*. Ponadto, z uwagi na dotychczasową niekaralność Conelly, sąd nie uznał jej za osobę „nieprzestrzegającą prawa” (*not law abiding*), dodając, iż nawet w przypadku skazania jej za przestępstwo posiadania marihuany, ciężar takiego naruszenia nie wystarczałby do ograniczenia jej prawa do posiadania broni, podobnie jak w przypadku przypisania jej odpowiedzialności za posiadanie psylocybiny, którą w trakcie czynności znaleziono w jej domu, choć ta kwestia mogłaby stać się trudniejsza w ocenie z uwagi na to, że takie przestępstwo w niektórych właściwościach stanowi zbrodnię.

Inną, wartą uwagi ze względu na klarowność oceny metodologii implikowanej wyrokiem Bruen, w tym wywodzenie wniosków w formie *uncivil obedience*[29] oraz obecna zawistość przed Sądem Najwyższym USA jest sprawa *U.S. v. Daniels*^[30], w której Sąd Apelacyjny dla Piątego Okręgu, rozpoznając apelację od wyroku Sądu Okręgowego dla Południowego Okręgu Missisipi, wydał w dniu 9 sierpnia 2023 r. orzeczenie o oddaleniu zarzutów postawionych oskarżonemu na podstawie art. 18 U.S.C. 922(g)(3). W kwietniu 2022 r. policjanci zatrzymali prowadzony przez oskarżonego Patricka Darnella Danielsa, Jra. samochód z powodu braku tablicy rejestracyjnej. W pojeździe znajdowały się dwie sztuki załadowanej broni, a w popielniczkę zauważono niedopałki skrętów marihuany. Danielsa nie poddano żadnym badaniom, a materiał dowodowy ograniczono do przyznania się przez niego do regularnego zażywania marihuany. Po tym, gdy przedstawiono mu zarzuty, zapadł wyrok w sprawie Bruen i na jego podstawie Daniels wniósł o ich oddalenie. Wniosek ten nie został uwzględniony, a oskarżonego skazano na karę czterech lat pozbawienia wolności i dożywotni zakaz posiadania i noszenia broni.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku podkreślił potrzebę zmiany metodologii wykładni prawa determinowaną orzeczeniem Bruen. Zaakcentowano, że Druga Poprawka może podlegać ograniczeniom, co przecież czyniono w okresie, gdy powstało państwo federalne, poprzez pozbawianie prawa do noszenia broni określonych grup osób, które uważano za zagrożenie dla spokoju publicznego. Modyfikacja dotychczasowej

²⁹ Czyli tzw. nieobywatelskiego posłuszeństwa, które stanowi w USA formę protestu występującego m.in. w procesie stosowania prawa.

³⁰ *United States v. Daniels*, 610 F. Supp. 3d 892 (S.D. Miss. 2022). Zob. też: Hayden Adams, „*United States v. Daniels: the Post-Bruen Application of 18 U.S.C. 922(g)(3) to an Unlawful User of Marijuana Who Carries a Firearm While Sober* (December 1, 2023). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4792083>.”

wykładni – w ocenie sądu – skutkuje kwadraturą koła i, aby zachować spójność z orzeczeniem Bruen, w celu rozwiązania tego problemu, należy zastosować analogię do konkretnych tradycji regulacyjnych (*to analogize to particular regulatory tradition*), uwzględniając to, dlaczego i jak ograniczenia wprowadzane w XVIII i XIX wieku są istotnie podobne (*relevantly similar*) do tych uchwalanych współcześnie. Najbliższej analogii sąd upatrywał w prawach, które nakładały obostrzenia ze względu na spożywanie alkoholu, ostatecznie stwierdzając, że pojawiające się po wojnie secesyjnej przepisy, które zakazywały noszenia broni osobom będącym pod wpływem alkoholu, to żadne nie obejmowały tych, którzy regularnie spożywają alkohol, a istniejące wówczas obwarowania dotyczyły osób, które dopuścili się przemocy, brały udział w rebelii, a nie wynikały z abstrakcyjnej publicznej szkody (*generalized public harm*). Sąd uznał więc, że art. 18 U.S.C. 922(g)(3) w odniesieniu do Patricka Danielsa jest bardziej restrykcyjny od jakichkolwiek podobnych historycznych regulacji. Podkreślono różnicę między osobą będącą pod wpływem niedozwolonej substancji a osobą jej zażywającą, którą to przedmiotowy przepis określa jako *unlawful user*. Finalnie na mocy prezentowanego orzeczenia skazanie Danielsa uznano za niezgodne z historią i tradycją regulacji dotyczących posiadania i noszenia broni, w konsekwencji zaś zarzuty oddalono. Dodać należy, że w dniu 5 października 2023 r. orzeczenie owo zostało zaskarżone przez władze federalne do Sądu Najwyższego USA, który w dniu 2 lipca 2024 r. uchylił wyrok sądu odwoławczego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania w kontekście orzeczenia U.S. v. Rahimi^[31].

W odniesieniu do samych argumentów zawartych we wniosku *certiorari*, złożonego przez władze federalne, należy podkreślić, że są one oparte na przesłance, która determinowała proces legislacyjny w sferze ograniczenia Drugiej Poprawki. Poza bowiem wskazaniem, że zaskarżone orzeczenie powoduje rozbieżność orzecznictwa federalnego w kontekście wyroków wydanych wcześniej, istotnych skutków tego rozstrzygnięcia dla wykonywania *Gun Control Act*, wnioskodawcy stoją na stanowisku, iż Kongres może pozbawiać prawa do posiadania i noszenia broni osoby, które nie przestrzegają prawa i nie są odpowiedzialnymi obywatelami (*responsible citizens*), a do takiej grupy zaliczają się zażywający niedozwolonych substancji^[32].

³¹ Orzeczenie dostępne na Stronie Internetowej: Search – Supreme Court of the United States.

³² 20231005143926385_Daniels Pet 10.4.pdf (supremecourt.gov).

Dynamika podejścia Sądu Najwyższego do kwestii konstytucyjności całego art. 18 U.S.C. 922(g) wskazuje, że po wydaniu orzeczenia w sprawie *Rahimi* i przekazania sprawy *Daniels* do ponownego rozpoznania, kwestią otwartą ocena konstytucyjności ustawowych ograniczeń posiadania broni wobec tzw. *unlawful users*. Nie można przy tym nie dostrzec, że omawiane wyżej orzeczenia wydane zostały w okręgach tzw. czerwonych stanów, w których akceptacja dla wykładni *Bruen* może okazać się większa^[33].

4 | Konkluzje

Analizując zapadłe orzeczenia niższych sądów federalnych co do konstytucyjności art. 18 U.S.C. 922(g)(3), podkreślić trzeba, że zawarta w nich argumentacja dotyczy wyłącznie oceny metodologii *Bruen*. Odwołano się w nich bowiem w charakterystyczny dla amerykańskiej prakseologii prawniczej, niezdominowanej doktrynalną sztywnością do racjonalnego, symplistycznego studium przypadku. Warto również zwrócić uwagę na to, że ocena konstytucyjności wyżej wymienionego przepisu w prezentowanych sprawach pozbawiona jest ładunku emocjonalności, który aktualnie można dostrzec w orzeczeniach federalnego Sądu Najwyższego. Interesująca w aspekcie *common law*, choć z postbruenowskiej perspektywy nieistotna, pozostaje refleksja uwypuklona w sprawie *Moralez-Lopez*, że na drodze orzecznictwa nie można wypełniać normy stanowionej^[34]. Nie tylko bowiem wertykalny podział władzy w federacji amerykańskiej cechuje się dynamiką, ale również zasada *check and balance* nie stanowi statycznego fundamentu konstytucjonalizmu USA. Zmiany zachodzą, rzecz jasna, w warunkach demokratycznych, niemniej jednak nadane ramy pozwalają na pewne przesunięcia co do roli odgrywanej w procesie „regulacyjnym”

³³ Jak również tego, że metoda wykładni staje się podporządkowana osobistemu stosunkowi sędziów do danego zagadnienia. Zob. Lawrence Rosenthal, „Nonoriginalist Laws in an Originalist World: Litigating Original Meaning from *Heller* To *Bruen*” *American University Law Review*, nr 2 (2024): 1-16.

³⁴ Zwłaszcza iż w literaturze przedmiotu sygnalizowany jest wzrost zaangażowania władzy sądowniczej w sprawy związane z Drugą Poprawką w ciągu ostatnich 30 lat. Zob. David B. Kopel, „Restoring the Right to Bear Arms: New York State Rifle & Pistol Association v. *Bruen*”, *Cato Supreme Court Review* (2021-2022): 333, <https://ssrn.com/abstract=4179896> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4179896>.

przez legislatywę, egzekutywę i judykaturę. Wykładnia Konstytucji dokonywana przez federalny Sąd Najwyższy USA – instytucję identyfikowaną z wizją republikańską czy nawet sprowadzaną przez demokratów do roli politycznej emanacji prezydentury Donalda Trumpa – stanowi przedmiot nie tylko oceny *stricto* jurydycznej, ale również politycznej, dokonywanej przez sądy niższego szczebla *in casu*. W tym stanie rzeczy może dojść do przeobrażenia samego systemu *common law*, w którym precedens, „używający” koncepcji oryginalizmu lub *living constitution*, przestanie być wiążącą wskazówką w zakresie stosowania prawa, a stanie się substytucyjnym dla władzy ustawodawczej instrumentem forsowania określonej polityki. Nie można też zignorować zwiększonego ryzyka – obrazowanego już w sprawie *U.S. v. Daniels* – że niektóre sądy będą, w formie *uncivil obedience*, krytykować orzecznictwo federalnego Sądu Najwyższego.

Bibliografia

- Adams Hayden, „United States v. Daniels: the Post-Bruen Application of 18 U.S.C. 922(g)(3) to an Unlawful User of Marijuana Who Carries a Firearm While Sober” 1 December 2023. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4792083>.
- Alschuler Albert W., „Twilight-Zone Originalism: The Peculiar Reasoning and Unfortunate Consequences of New York State Pistol & Rifle Association v. Bruen” *William & Mary Bill of Rights Journal*, nr 1 (2023): 1-115. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4330457>.
- Barrett Randy E., Solum, Lawrence B., „Originalism after Dobbs, Bruen, and Kennedy: The role of history and tradition” *Northwestern University Law Review*, nr 1 (2023): 433-494. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4338811>.
- Blocher Joseph, Reva B. Siegel, „Race and Guns, Courts and Democracy” *Harvard Law Review Forum*, 135 (2022): 449-462.
- Calvert Clay, Mary-Rose Papandrea, „The End of Balancing? Text, History & Tradition in First Amendment Speech Cases After Bruen” *Duke Journal of Constitutional Law & Public Policy*, 18 (2023): 60-118.
- Charles Jacob D., „The Dead Hand of a Silent Past: Bruen, Gun Rights, and the Shackles of History” *Duke Law Journal*, nr 67 (2023): 68-154.
- Charles Patrick J., „The Fugazi Second Amendment: Bruen’s Text, History, and Tradition Problem and How to Fix It” *Cleveland State Law Review*, nr 3 (2023): 623-718.

- Czczot Piotr, „Druga poprawka do konstytucji USA. Próba wykładni” *Białostockie Studia Prawnicze*, nr 4 (2019): 268-279.
- Denning Brannon P., Glenn Harlan Reynolds, „Retconning Heller: Five Takes on New York Rifle & Pistol Association, Inc. v. Bruen” *William & Mary Law Review*, nr 1 (2023): 1-48.
- Galloway Russell W., „Means-End Scrutiny in American Constitutional Law” *Loyola of Los Angeles Law Review*, nr 2 (1988): 449-496.
- Kopel David B., „Restoring the Right to Bear Arms: New York State Rifle & Pistol Association v. Bruen” *Cato Supreme Court Review* (2021-2022): 305-333.
- Lee Cynthia, „Strengthening the law of self-defence after Bruen” *New York University Law Review*, nr 6 (2023): 1905-1927.
- Li Danny, „Antisubordinating the Second Amendment” *Yale Law Journal*, nr 6 (2023): 1821-1868.
- Longchamps de Brier Franciszek, „Religious Freedom and Legal Education” *Forum Prawnicze*, nr 6 (2021): 22-33. [https://doi.org/10.32082/fp.6\(68\).2021.999](https://doi.org/10.32082/fp.6(68).2021.999).
- Rosenthal Lawrence, „Nonoriginalist Laws in an Originalist World: Litigating Original Meaning from Heller To Bruen” *American University Law Review*, Nr 2 (2024): 1-16.
- Ruben Eric, Rosanna Smart, Ali Rowhani-Rahbar, „One Year Post- Bruen: An Empirical Assessment”, *Virginia Law Review Online*, nr 20 (2024): 20-51.
- Samaha Adam M., „Is Bruen Constitutional? On the Methodology that Saved Most Gun Licensing” *New York University Law Review*, 98 (2023): 1928-1949.
- Smith Jr. Fred O., „Local Sovereign Immunity” *Columbia Law Review*, nr 409 (2016): 409-487.
- Smith Mark W., „Not All History Is Created Equal: In the Post-Bruen World, the Critical Period for Historical Analogues Is when the Second Amendment Was Ratified in 1791, and not 1868” 1 October 2022. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4248297>.

